

Jaarverslag 2003

Natuur- en Vogelwacht Culemborg

Colofon

Voor vragen over de bezorging,
Loes Plaisier
0345 - 51 98 47

Redactieadres:
Dorpstraat 24
4111 KS Zoelmond
e-mail: redactie@nvwc.nl

Eindredacteur:
Louis van Oort

Redactie:
Ellen Geleedst,
Harry van de Warenburg,
Ruud Post
JanDirk Buizer (webbeheer)

Uitgave:
Natuur- en Vogelwacht
Culemborg
Middelcoopstraat 1A
4102 CE Culemborg
e-mail: post@nvwc.nl
website: www.nvwc.nl

Vormgeving:
Ruud Post

Druk:
Jacobs Repro Service
Culemborg

Distributie:
A. van de Berg,
Th. & A. Boudewijn, K. van Elst,
P. van Es, G. Greeve,
J.J. Geleedst,
Y. Jakobs-Lammers,
L. v.d. Kooij, M. Steltenpool,
W. van de Ree, W.&C. Rubers,
W. de Rooij, H. v.d. Warenburg
en F. Waroux.

Lidmaatschap:
De Hak-al is een uitgave van de
Natuur- en Vogelwacht
Culemborg en wordt gratis
verspreid onder haar leden.

Voorwoord

Samenwerken

Het is een cliché, maar die zijn natuurlijk ook niet voor niets ontstaan: "De club dat zijn we samen."

Bijna driehonderd leden krijgen de Hak-al thuisbezorgd, kunnen lezingen bijwonen, kunnen mee op kamp en regelmatig op excursie. Tientallen actievelingen hebben zich aangesloten bij een werkgroep. Ze doen onderzoek, organiseren en geven cursussen en zorgen gezamenlijk dat de gegevens die worden verzameld ook op een goede manier worden opgeslagen, zodat we ze kunnen gebruiken voor de bescherming van flora en fauna rond Culemborg.

Als we de uren die hiermee gemoeid zijn eens optellen dan loopt dat ongetwijfeld in de vele duizenden.

Een club als de NVWC kan alleen blijven draaien doordat er zoveel mensen actief zijn. Er moeten gewoon mensen zijn die de zaken organiseren, maar vooral ook mensen die keer op keer bereid zijn hun tijd te steken in die activiteiten:

- bezorgers die in weer en wind door Culemborg fietsen om de Hak-al en convo's bij de leden te krijgen;
- redactieleden die avonden achter de computer zitten om de Hak-al en die convo's te maken;
- leden die tot in de late uurtjes bezig zijn om te schrijven voor die publicaties;
- vogelaars die ochtenden achtereen op de trektelpost zitten en ieder piepje en stipje noteren;
- knotters die daadwerkelijk de handen uit de mouwen steken en hakken en kappen;
- tientallen telefoontjes die worden gepleegd om te zorgen dat er leuke en boeiende lezinggevers worden gevonden;
- dagen op pad voor het zoeken van een goede kampllocatie waar we weer met zijn veertigen een paar dagen van de straat zijn;
- elke woensdagochtend aan het werk in het clubhuis of in de NVWC-tuin;
- op bezoek bij de gemeente om voor elkaar te krijgen dat daar goed rekening wordt gehouden met de natuur;
- werkgroepsleden die veel tijd steken in cursussen om nog meer mensen te enthousiasmeren voor vogels, planten, libellen en vlinders;
- Gerrie en Arie die jarenlang op vrijdagavonden kinderen enthousiast hebben gemaakt voor de natuur;
- kilometers die worden gevreten om alle roofvogel- en uilenkasten te controleren;
- en nog veel, veel meer...

Samenwerking tussen al die leden is natuurlijk van groot belang. In de eerste plaats natuurlijk om te voorkomen dat activiteiten elkaar in de weg zitten, maar meer nog omdat je samen net wat meer bereikt dan in je eentje. Dat geldt nu ook duidelijk voor de samenwerking tussen de verschillende werkgroepen. Bij de opzet van cursussen leert men veel van elkaar en dat betekent dat ook niet steeds opnieuw dat wiel hoeft te worden uitgevonden. Er worden gezamenlijke excursies georganiseerd en ook de manier waarop we met gegevens omgaan, wordt kortgesloten.

Waar samenwerking toe kan leiden, is te zien bij het Baarsemwaardrapport, dat tot stand kwam met hulp van bijna alle werkgroepen. Deze rapportage is de basis geweest voor het beheerplan dat in opdracht van de gemeente voor de Baarsemwaard en de Goilberdingervaard is opgesteld.

Hiermee zijn we direct bij een ander punt gekomen,

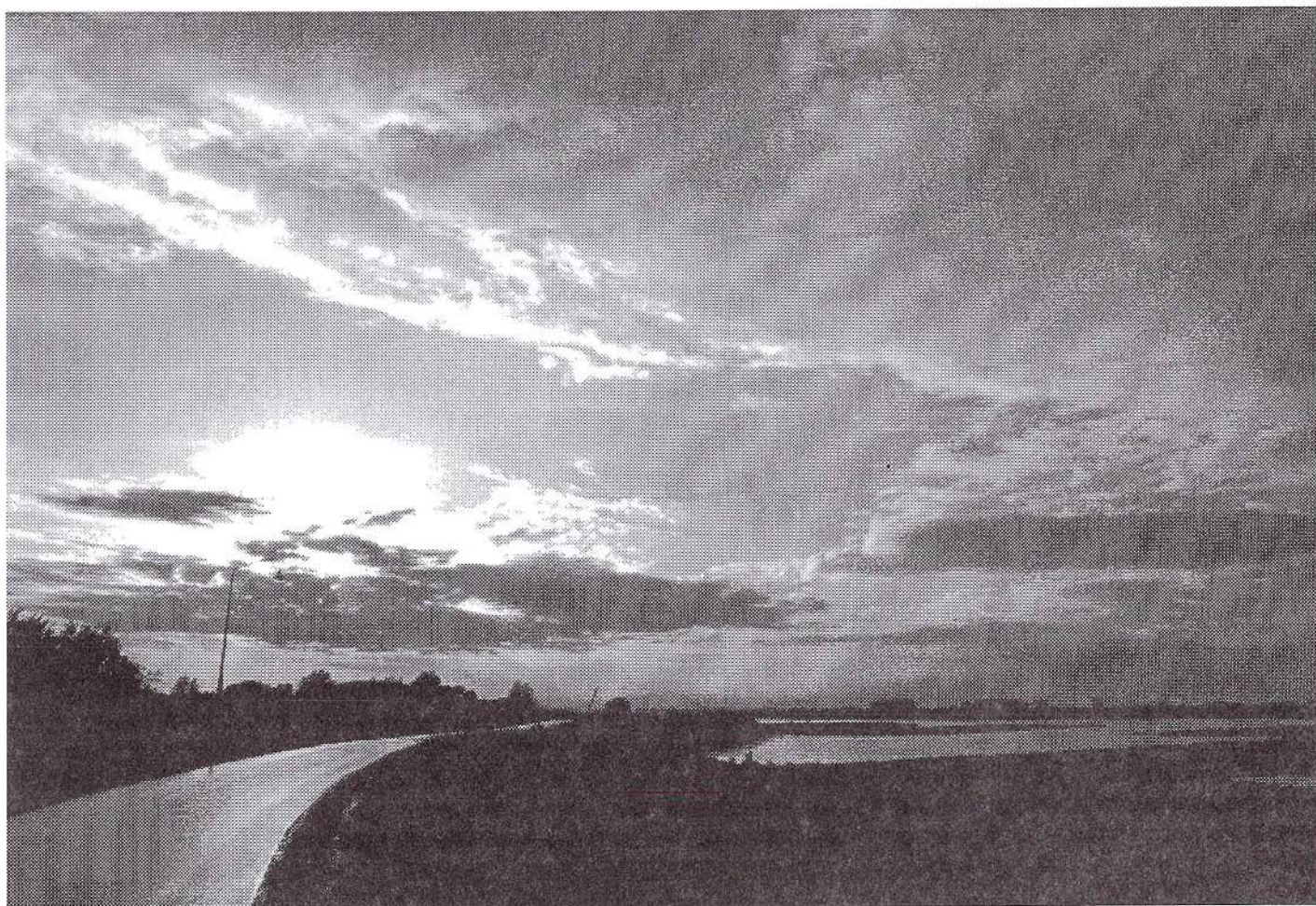
de externe samenwerking. Om echt wat te bereiken, moet je niet alleen maar naar je navel staren. Juist door goede contacten met de gemeente en andere beherende instanties kunnen we zorgen dat de natuur wordt beschermd of zelfs uitgebreid. Het afgelopen jaar zijn we al druk bezig geweest samen met de gemeente tot goede afspraken te komen. We hopen dat we daar dit jaar echt verder mee komen.

Een andere manier van samenwerking is het meedraaien van de NVWC in het steunpunt Natuur- en Milieu-Educatie. Regelmatig worden projecten georganiseerd op de Kinderboerderij, waarbij allerlei thema's over natuur en milieu aan de orde komen. Via deze projecten kunnen we net weer andere mensen bereiken dan onze leden. Voor onze vertegenwoordiging hierin zijn we trouwens nog wel op zoek naar enthousiaste leden.

Het komende jaar zullen we nog meer samenwerking zoeken met verwante organisaties. Een belangrijke is de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer uit onze regio. In deze vereniging zijn boeren verzameld die aandacht willen geven aan de natuurwaarden die ze op hun bedrijven hebben of zouden kunnen krijgen. Het zou prachtig zijn als we door goede samenwerking mee zouden kunnen werken aan meer natuur op het boerenland.

Bestuur, werkgroepen, leden en andere organisaties: "Samen staan we sterk." Weer zo'n cliché, maar even waar.

Kars Veling
Voorzitter

Baarsmerwaard, na een regenbui, foto: Jouke Altenburg

Nummer 2

Het voorblad
Lente in de uiterwaarden

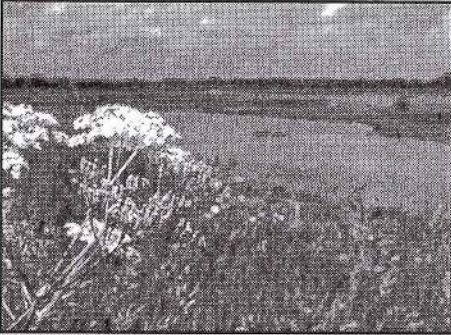

Foto:
Jouke van Altenburg

- 02** Voorwoord
- 05** Redactiejaar 2003
- 06** Financieeljaarsverslag
- 08** Jeugdwerkgroep
- 09** Lezingen, excursies en kampen in 2003
- 10** Knotwekgroep
- 11** Nestkastenwerkgroep
- 12** Insectenwerkgroep
- 15** Winterwerkgroep
- 16** Werkgroep Natuurfotografie
- 17** Plantenwerkgroep
- 18** Vogelwerkgroep
- 23** Adressen
- 24** Agenda

Redactiejaar 2003

De redactie van Hak-al kan terugzien op een redelijk geslaagd 2003. Het was het eerste volledige jaar van de 'nieuwe' redactie, die de taken in 2003 overnam van Breun Jansen. Die redactie bestaat nog altijd uit Ellen Geleedst, Harry van de Warenburg, Ruud Post (lay-out), Jan Dirk Buizer (webstek) en Louis van Oort (eindredactie). We hebben in het afgelopen jaar vier normale nummers geproduceerd, die uitkwamen in maart, juni, september en oktober. Het jaarverslag over 2002 verscheen al in januari 2003.

Na wat aanloopmoeilijkheden met zowel de productie van de Hak-als als de convo's draait de redactie inmiddels naar tevredenheid. Daarbij is het dan altijd goed te horen dat de Hak-al in deze vorm positief gewaardeerd wordt. Wat overigens niet wil zeggen dat opbouwende kritiek uit den boze is. Integendeel zelfs: dankzij opmerkingen, aanvullingen en commentaren kunnen we nog meer doen met de Hak-als en convo's. En dat is belangrijk, want ze zijn een smeermiddel voor het fungeren van een vereniging als de NVWC.

Om die reden ook zijn wij altijd bijzonder in onze schik met kopij van onze leden. Niet alleen omdat dat mooie bladvulling zou zijn, maar vooral ook omdat het de betrokkenheid met de NVWC toont. Hak-al en convo's worden gemaakt voor, maar zeker ook dóór de leden. Ook in 2004 is kopij dus weer meer dan welkom. Verder staan wij ook open voor suggesties voor eventueel nieuwe rubrieken en losse onderwerpen. De leden kunnen ook aan de redactie aangeven welke onderdelen ze geslaagd vinden en welke wat minder. Op die manier kunnen we de Hak-al nog meer afstemmen op de wensen van de lezers.

Hoewel de verschijningsfrequentie van de Hak-al en convocaties vrij laag is, brengt de vervaardiging ervan meer werk met zich mee dan u wellicht zult denken. Met name Ellen Geleedst, die naast 'gewoon' redactielid langzamerhand uitgegroeid is tot niets minder dan een volwaardige redactiesecretaresse, verricht onnoemelijk veel 'regelwerk' voorafgaande aan iedere Hak-al. Voor Harry van de Warenburg geldt hetzelfde ten aanzien van de convo's. Ruud Post zit iedere keer aan het eind van de pijplijn. Bij hem komt uiteindelijk alle kopij binnen, die hij dan zodanig moet lay-outen dat het een prettig leesbaar geheel wordt. En dat is iedere keer een klus van bijbelse proporties. Inmiddels heeft Ruud twee opmaakprogramma's versleten die niet helemaal voldeden. Sinds afgelopen jaar is hij wat software betreft echter in de lay-out-hemel terechtgekomen. Het werk is er voor hem een stuk makkelijker op geworden, zodat hij nog meer aandacht kan schenken aan de verfraaiing van de pagina's. De Hak-al is er niet slechter van geworden!

Voor Ruud is het overigens een uitkomst dat de NVWC sinds vorig jaar over een professionele diascanner beschikt. Hierdoor kunnen de leden nog gemakkelijker dan voorheen afbeeldingen digitaal aanleveren. Dergelijk materiaal zorgt uiteraard voor een extra verlevendiging van de Hak-al (vooral het beeldmateriaal van kampen en excursies).

De redactie is verder nergens als haar producten niet verspreid worden. Wat dat betreft zijn we Loes Plaisier, die de distributie coördineert, grote dank verschuldigd. Hetzelfde geldt uiteraard voor het bezorgerskorps, dat er toch zes of zeven keer per jaar op uit moet om Hak-als en convo's netjes bij de lezers te bezorgen. Een speciaal bedankje gaat uit naar Gonda Baard, die de werkwijze van de redactie in 2003 aan een soort extern onderzoek heeft onderworpen. Met haar opbouwende kritische opmerkingen konden wij goed uit de voeten.

Tot slot heeft de redactie, hoewel we het pas in het begin van 2004 in de Hak-al hebben geplaatst, sinds eind 2003 een eigen elektronisch redactie-adres, te weten redactie@NVWC.nl

Hiervoor verantwoordelijk is Jan Dirk Buizer, de man die zich met de on-line zaken (internet, e-mail) van de redactie bezighoudt. Dankzij hem heeft de NVWC ook een goed bezochte webstek, dieniet alleen fungeert als het actueelste medium van de club maar ook als prima visitekaartje. Dat is bijvoorbeeld te merken aan de vele bezoekers 'van buiten' en de natuurwaarnemingen van niet-leden die via de webstek binnenkomen.

Al met al was 2003 voor de redactie dus een jaar met vooral positieve ontwikkelingen. Nu het hele redactioneel proces zo gestroomlijnd verloopt, hebben we goede hoop dat 2004 minstens even positief gaat verlopen.

Louis van Oort
Lvanoort@planet.nl

FINANCIIEEL JAARVERSLAG 2003

samenvatting

EXPLOITATIEREKENING 2003

De rekening geeft aan welke inkomsten en uitgaven er zijn gedaan in 2003. Het eindresultaat is een verlies van -/- 971 euro. Dit is lager dan het verlies volgens de begroting (-/- 1.925 euro) door hogere inkomsten, met name de contributie, en door minder uitgaven, onder andere bij de werkgroepen. Door het toevoegen van de voorziening debiteuren in de loop van 2003 zijn de afschrijvingen wel hoger.

In 2002 was het verlies -/- 258 euro. De verslechtering ten opzichte van 2002 komt vooral door het ontbreken van een subsidie van de Stichting Zomerfeesten en een hogere afschrijving. In 2003 is er volgens afspraak geen subsidieaanvraag voor de aanschaf van apparatuur bij deze Stichting ingediend. De drukwerkkosten zijn lager omdat in 2002 de NVWC-folder is gedrukt

omschrijving	2003		Begroting, 2003		2002	
	debet	credit	debet	credit	debet	credit
Bijdragen		7,558.55		7,200.00		8,915.50
Overige baten		119.00		200.00		516.79
Rente baten		179.50		250.00		282.38
Afschrijvingen	2,388.57		1,450.00		1,442.54	
Huisvestingskosten	1,282.26		1,700.00		1,647.09	
Werkgroepen	458.60		1,200.00		801.82	
Bestuurskosten	82.63		100.00		134.10	
Dia- en Lezingenavonden	258.75		700.00		430.00	
Drukwerk en Promotie	3,731.46		3,300.00		4,880.20	
Algemene kosten	625.94		1,125.00		636.65	
<< Verlies >>		971.16		1,925.00		257.73
TOTAAL	8,828.21	8,828.21	9,575.00	9,575.00	10,019.99	10,019.99

BALANS 2003

Bij de balans gaat het om de bezittingen en schulden van de NVWC. Per saldo gaat het om een waarde van 18.505 euro. Dat is 6.397 euro hoger dan in 2002. Dit komt door het onderbrengen van de rekening Kas Ketelvink bij de NVWC. Voordien stond deze los van de NVWC. Dit bedrag wordt gebruikt voor vervanging van eigendommen van de NVWC, bijv. meubilair, cv-ketel of vloer.

omschrijving	2003		2002	
	debet	credit	debet	credit
vaste activa, saldo	2,083.06		3,002.63	
vorderingen	439.75		732.00	
liquide middelen	14,795.63		8,115.17	
Vooruitbetaalde bedragen	100.41			
Vooruitontvangen bedragen		75.00		3,171.76
Nog te ontvangen bedragen	115.00			
Nog te betalen bedragen		709.74		
Kapitaal per 1 januari		3,781.94		4,039.67
Voorziening onderhoud		1,000.00		500.00
Voorziening Bijz. Uitgaven		1,334.45		1,134.45
Voorziening besteding legaat		3,261.65		3,261.65
Voorziening Ketelvink		8,306.23		
Voorziening debiteuren		36.00		
<< verlies >>	971.16		257.73	
TOTAAL	18,505.01	18,505.01	12,107.53	12,107.53

goed of slecht weer op komst, foto: Jouke van Altenburg

omschrijving	2004		2003	
	debet	credit	debet	credit
Bijdragen totaal		7,850		7,200
Overige baten totaal		100		200
Rente baten totaal		250		250
Afschrijvingen totaal	2,000		1,450	
Huisvestingskosten totaal	1,900		1,700	
Werkgroepen totaal	1,200		1,200	
Bestuurskosten totaal	100		100	
Dia- en Lezingenavonden totaal	500		700	
Drukwerk en Promotie totaal	3,200		3,300	
Algemene kosten totaal	1,025		1,125	
<< Verlies >>			1,725	1,925
TOTAAL	9,925	9,925	9,575	9,575

BEGROTING 2004

De Exploitatierkening geeft een beeld van de inkomsten en uitgaven in 2003, de Begroting de verwachte inkomsten en uitgaven in 2004. Er wordt een verlies verwacht van 1.825 euro. Dat is iets lager dan in 2003 door hogere inkomsten. Wel wordt verwacht dat de afschrijvingen en de kosten voor het drukken van convo's hoger zullen zijn.

De verwachte inkomsten en uitgaven zijn geënt op die van 2003. Bij de contributie-inkomsten is uitgegaan van een contributieverhoging van 14 euro naar 15 euro per huishouden (+7%) en het afschaffen het jeugdlidmaatschap (7 euro). Het huishoudenslidmaatschap, dus onafhankelijk van het aantal leden van die huishouding, komt daarvoor in de plaats. De contributie-inkomsten worden op basis van het aantal leden geschat op 4.600 euro. Verder wordt aan de postleden (krijgen Hak Al en convo's via de post) een extra bijdrage van 5 euro ter dekking van die kosten gevraagd. Dat bedrag zal ongeveer 400 euro zijn.

Yme Jan Bosma
Penningmeester NVWC

Jeugdwerkgroep

Ook in het afgelopen jaar heeft Gerrie Monfils de leiding gehad over de jeugdavonden. Een groot aantal jongeren in de leeftijd tussen 6 en 12 jaar was in de Ketelvink op veel verschillende manieren aan het werk met onderwerpen die met de natuur te maken hadden. Arie Huygen verleende alle avonden trouw hand- en spandiensten.

jeugd waren alle avonden een uitje in hun weekprogramma waar ze graag naartoe kwamen. Van de Sinterklaasavond maakte Gerrie iets bijzonders met veel lekkers voor ieder kind.

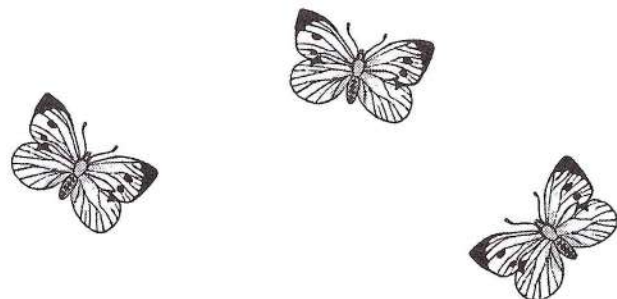
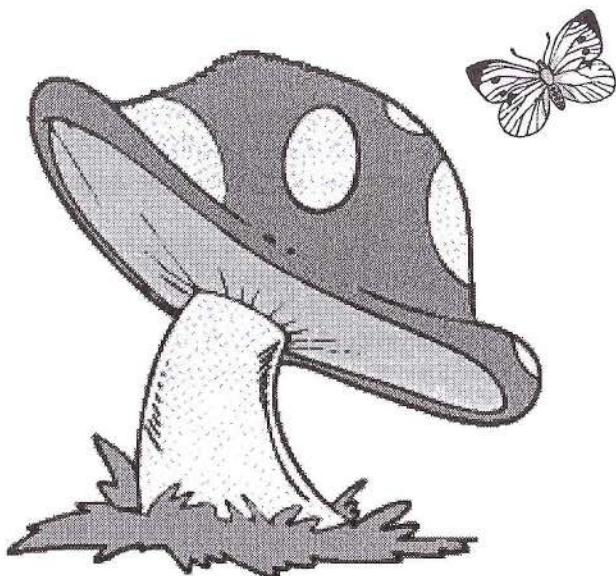
In verband met het vertrek van Gerrie als (bestuurs)lid van de vereniging zal een andere invulling voor de jeugd gevonden moeten worden. Vanaf deze plaats, Gerrie

In 2003 kwam de jeugd in totaal 24 keer in de Ketelvink bij elkaar op de vaste vrijdagavond van 19.30 - 20.30 uur. In de regel vonden de avonden eens in de veertien dagen plaats. Op 27 juni werd de slotavond voor de vakantie gehouden en op 29 augustus startte de club na de vakantie weer met frisse energie. Voor de

bedankt voor alles wat je voor de jeugd en voor de club hebt gedaan.

Het bestuur

Lezingen, excursies en kampen in 2003

Lezingen

In 2003 waren er weer zes lezingen op de vertrouwde vrijdagavond in de Ketelvink.

Het waren achtereenvolgens:

Vrijdag 17 januari:

Cultuur en Natuur van de grienden door Aart Horde en Anette van Berkel.

Dit was een hele leuke en interessante lezing. De man uit de praktijk Aart Horde, die meer van wilgentenen afweet dan wie dan ook, vertelde van alles over de griendcultuur. Leuk was het te zien hoe hij met vaardige hand allerlei werkzaamheden uitvoerde. Natuurlijk wist hij uit zijn lange leven in de grienden vele anekdotes op te dissen. Annette vertelde over het leven van planten en dieren in de grienden en vertoonde daarbij dia's. Deze avond werd zeer goed bezocht.

Vrijdag 21 februari:

Zwerven door Frankrijk door Wim Kievit.

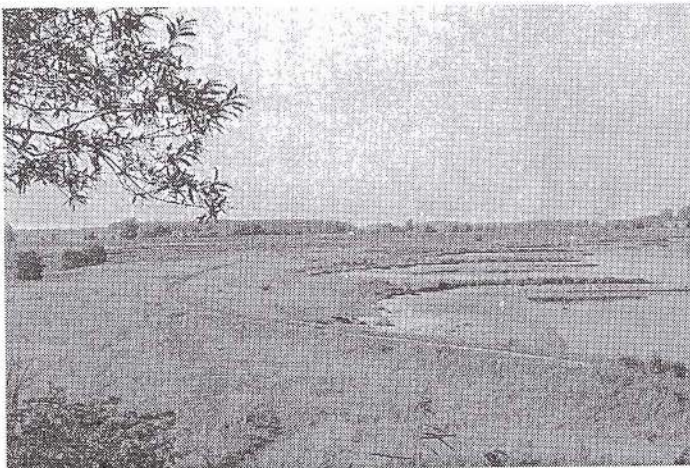
Wederom een prachtige serie landschappen en prachtige wilde planten.

Vrijdag 21 maart:

Vogels van Flevoland door André van den Berg uit Almere.

Vrijdag 19 september:

Eigenlijk geen echte lezing maar een praatje bij een plaatje door enkele van onze leden onder het motto 'Van leden voor leden', inmiddels een beproefd recept voor een boeiende avond.

Lezing uiterwaarden Baarsemwaard, 19 september 2003, foto: Kars Velling

Vrijdag 24 oktober:

De herfst door Wim Tromp.

We hebben hem al enige keren als spreker mogen begroeten. Ook dit keer weer een mooie serie dia's.

Vrijdag 21 november:

Landschap en Flora van de Canarische eilanden door Leo van der Kooij. Het kleine maar selecte gezelschap toehoorders verzekerde mij na afloop genoten te hebben.

Excursies

Bij het doorkijken van de stapel convocaties en ook het jaarprogramma van 2003 erop naslaande kon ik de volgende algemene (dus niet in het kader van cursussen) excursies noteren:

Vogelexcursies:

8 maart Uiterwaarden

22 maart Flevoland

10 april Vroege vogelzang in de zandput aan de Rietveldseweg

10 mei Zouweboezem, avondexcursie

4 oktober Vogeltrekexcursie

Van deze vogelexcursies verschenen twee verslagen en wel van de hand van Yvonne Gasau in het juninummer (nummer 3) van ons clubblad. Het betreft de uiterwaardenexcursie van 8 maart en de excursie naar de Zouwe van 10 mei.

Plantenexcursies:

29 maart Bomenexcursie naar het Van Gimbornarboretum
7 en 21 mei, 11 en 25 juni en 2 juli

'Inventarisatie-excursies' in de Baarsem- en Goilberdingerwaard. Van deze excursies zijn strepenlijsten ingevuld.

4 en 26 oktober Paddenstoelenexcursie in respectievelijk de Kaapse Bossen en het Zoelensebos.

De gevonden soorten zijn genoteerd. De droogte was de oorzaak van een naar verhouding schamele oogst.

Vleermuizenexcursie:

12 september Avondexcursie in de Plantage onder leiding van Jan Dirk Buizer

Insectenexcursie:

5 juli Excursie in Lanxmeer (EVA wijk) Gonda Baard vermelde in Hak-al nummer 4

(oktober 2003) op pagina 5 dat de excursie ondanks het regenachtige weer zo'n succes was dat hij in de zomer van 2004 nog een keer gehouden zal worden.

Kamp

Van het Hemelvaartskamp dat dit jaar van 28 mei tot en met juni in het Lauwersmeergebied werd gehouden verscheen in Hak-al nummer 4 (oktober 2003) een uitgebreid verslag. Ruim 40 deelnemers genoten van prachtig weer en een rijk dieren- en plantenleven.

Leo van der Kooij

Knotwerkgroep

Het seizoen 2002/2003 telde vijf geplande werkdagen op een tweetal locaties.

In november en december werd er gesnoeid aan De Duinen in de uiterwaarden aan de Lekdijk Oost te Beusichem. Op deze plek werd op een van de dagen assistentie verleend door een aantal vrijwilligers van de Ronde Tafel.

Van de gemeente Buren krijgen wij gelukkig nog steeds toestemming om het overblijvende snoeihout te verbranden. Door (terecht) aangescherpte regelgeving is dit niet overal meer mogelijk en moet naar andere oplossingen worden gezocht, zoals versnipperen, opbossen of afvoer naar een afvalverbrander.

De derde snoeidag in januari moest helaas worden afgelast, dit keer niet vanwege slecht weer maar vanwege hoog water. De knotwilgen aan de Lekdijk Oost stonden precies aan de verkeerde zijde van de zomerdijk. Tot aan de kruin in het water en voor ons onbereikbaar.

De laatste twee dagen werd er gewerkt in de eendenkooi van Staatsbosbeheer aan de Prijsseweg. Deze kooi wordt niet door de eigenaar (SBB) onderhouden maar door een particulier, Kees Koopmans.

Het vorige seizoen zijn door de werkgroep in twee dagen tijd 57 griendstobben met een behoorlijke omvang gekort. Nu wordt het werk vervolgd met het snoeien van een perceel hakhout langs de kooi, de grens met een aanpalende sloot en weiland. Bedoeling is de komende jaren dit perceel fasegewijs onder handen te nemen zodat er variatie ontstaat in omvang en hoogte van de begroeiing. Dit snoeihout (stammen/takken met lengte van 10 - 12 meter) wordt gedeeltelijk verzaagd en opgeslagen in stapels.

Geknotte wilgen, foto: Bert Croes

Van de Stichting Landschapsbeheer werd wederom een bijdrage in de kosten ontvangen van 35,--. Helaas vallen de werkzaamheden in de eendenkooi niet onder de subsidieregeling.

Voor het seizoen 2003/2004 staan wederom vijf snoeidagen op het programma. Let op de convocaties en persberichten.

Tot slot een (herhaalde) oproep aan alle lezers om ook eens een keer te komen snoeien! De opkomst van vrijwilligers en de omvang van de groep is niet zo heel groot op dit moment en kan nieuwe ondersteuning goed gebruiken. Het is gezond werk, gezellig en belangrijk om een stuk landschap te behouden. Kom dus eens kijken en meewerken.

Voor meer informatie kun je terecht bij:

Harry van de Warenburg -tel. 0345-514358

Wim Smits - tel. 0345-501671

Nestkastenwerkgroep

Door de klassieke vogelpestziekte werd de werkgroep wederom 'gehinderd' om de nestkasten volledig te volgen in het werkgebied. In het begin van het broedseizoen is er wel een volledig bezoek gebracht in ons gebied. Later in het jaar zijn de nestkasten voor de torenvalk weer wat aangevuld. Dit als positief effect voor de nieuwe leden. Het jaar is, en niet alleen door de vogelpest, geheel anders verlopen dan werd verwacht. Het bedrijfsleven had dit jaar een te prominente rol. Wij hopen op beter in het volgende broedseizoen.

Broedseizoen 2003

Zoals gezegd dit jaar één bezoek in het gebied. In dit bezoek scoorde de werkgroep in maart slechts één nest van de bosuil. Door de eerder uitgelegde reden kon dit nest niet meer gevolgd worden.

Waarom maar één nest? Is het voorjaar te mooi van start gegaan? Met gemiddeld over het land 195 zonuren tegen een langjarig gemiddelde van 115 uren was maart uitzonderlijk zonnig. In De Bilt scheen de zon 199 uren tegen normaal 114. Daarmee komt maart 2003 op de eerste plaats in de rij van zonnigste maartmaanden sinds 1901. (bron: KNMI)

Of zou er weer spraken zijn van een overloopjaar? Of toch een aanwijzing dat alleen nestkasten ophangen onvoldoende is om een vogelsoort in het gebied te houden? De vogel zelf regelt wel zijn maximale aantal in het gebied.

Torenavalk

Door tijdgebrek is er ook dit jaar weinig van gekomen om het nestkastenbestand uit te breiden tot een acceptabel niveau. Dit heeft direct gevolg gehad voor het broedresultaat binnen het werkgebied. Er is één broedgeval gemeld; het betrof een nestgeval in de achtertuin van Ingrid (Hille Ris Lambers).

2004

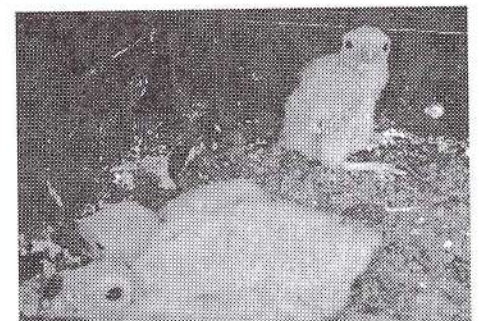
Sovon meldt dat het mogelijk wordt in 2004 voor de nestkastgegevens door middel van een invoerprogramma de nestkaart te gaan vervangen. Ik heb het inmiddels gedownload via www.sovon.nl. Sovon meldt wel dat het nog niet helemaal perfect is. Zo wordt er nog hard gewerkt om een mogelijkheid te bieden de nestkaart te kunnen uitprinten.

Het klinkt in ieder geval heel modern en, wie weet, kan het een aanvulling zijn op de al eerdere plannen om de nestkastgegevens elektronisch op te zetten. Soms heeft wachten zin.

Er is dus wederom veel te doen in het nieuwe jaar. Indien er leden zijn die zich in willen zetten voor het behoud van een (vogel)soort en tevens graag in het voorjaar tot de zomer in de natuur actief willen zijn en/of enkele zaterdagdagen bezig willen zijn met het onderhoud van de nestkasten buiten het broedseizoen, kunnen zij contact opnemen met de coördinator van deze werkgroep.

Voor u betekent het er even op uit in de directe omgeving van Culemborg. Even onthaasten van de dagelijkse beslommeringen en veel meekrijgen van de natuur. Voor de NVWC betekent dit een paar handen erbij die meehelpen de vogels in ons Culemborgse werkgebied een optimale kans te gunnen.

Ruud Post
Coördinator

Foto's: Ingrid Hille Ris Lambers

Insectenwerkgroep

In 2003 hadden we te maken met een zeer warme, droge zomer: omstandigheden die voor veel insecten erg gunstig zijn. Dat was erg goed te merken aan de vlinders. Er waren er heel veel en er zaten ook diverse bijzondere soorten tussen. Highlights waren de vele kolibrievlinders en oranje luzernevlinders en onder de libellen: weer enkele rivierrombouten en zwervende heidelibellen. De werkgroep heeft zich vooral beziggehouden met het monitoren van de libellen- en vlinderstand. Daarnaast is er het nodige geschreven (Hak-al) en uitgedragen (excursie en jeugdavonden)

Opmerkelijk

2003 kenmerkte zich door een enorme invasie van distelvlinders. Hun nakomelingen zaten met tientallen op de vlinderstruiken. Ook de oranje luzernevlinder was in flinke aantallen aanwezig. Langs de dijken kwam je er vaak meerdere tegen. Zij hebben voor flinke aantallen nakomelingen gezorgd. Vrijwel iedereen die een vlinderstruik in de tuin heeft staan, heeft van kolibrievlinders kunnen genieten. Ook deze trekvlinder uit het zuiden zorgde voor nageslacht. Op de zonkant van de rivierdijk is eiafzet gezien en zijn rupsen gevonden. De naam zegt het al, deze vlinder is net een kolibrie. Hij staat stil voor een bloem en peurt met de lange roltong nectar uit de bloem. Vervolgens schiet hij naar een volgende bloem om ook daar te drinken. Opmerkelijk is de vondst van een rups van de walstropijlstaart op de Lekdijk, druk doende walstro te eten. Blijkbaar heeft een vrouwtje van deze zuidelijke soort hier een bezoek gebracht. De opmars van de koninginpage is volop voortgezet. In heel wat moestuinen zijn rupsen gevonden of is eiafzet gezien. Ook de vlinder is regelmatig waargenomen.

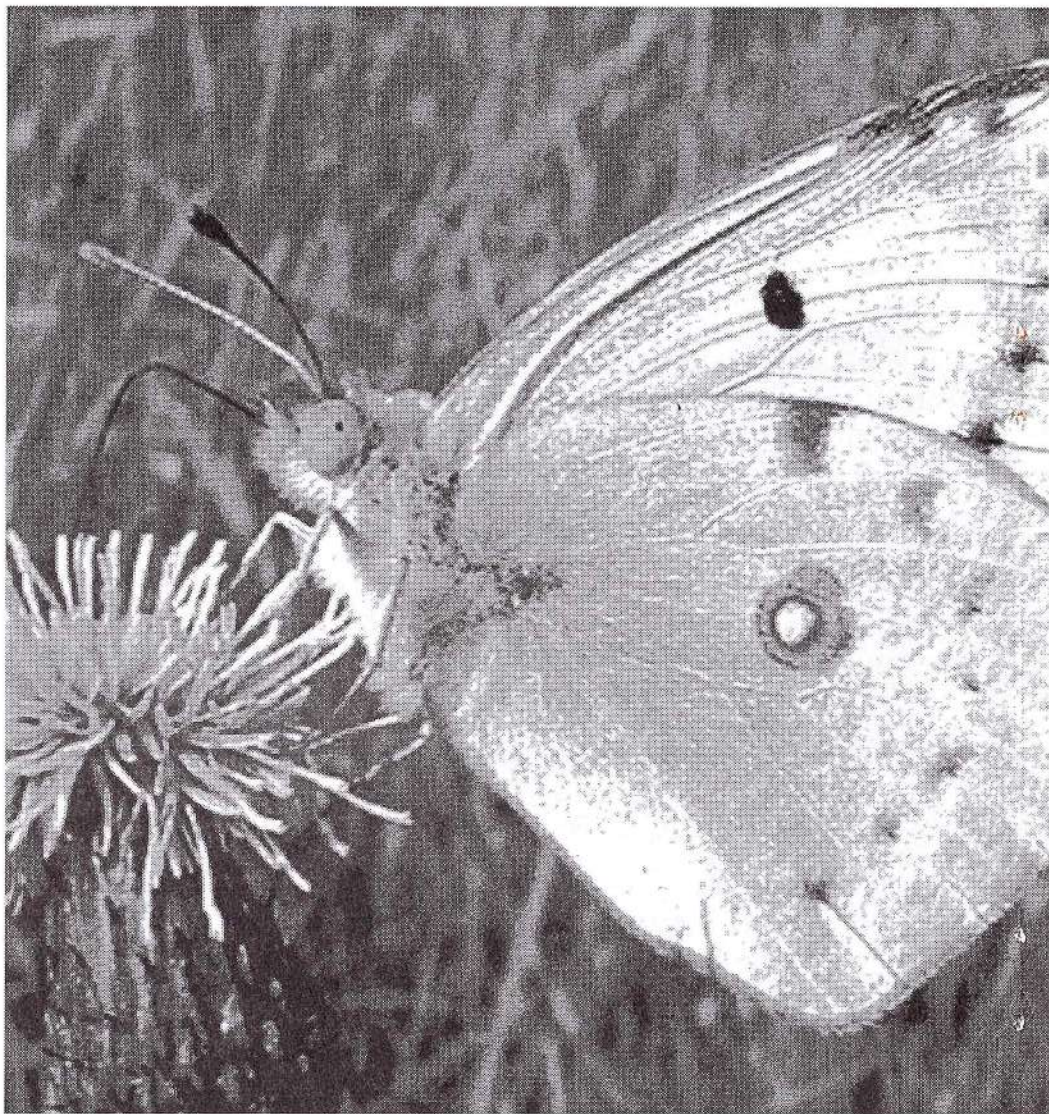
Wat libellen betreft is het verschijnen van de zwervende heidelibel een typisch gevolg van de warmte. De rivierrombout is ook dit jaar weer aan land gegaan op de oevers van de Lek (zie Hak-al oktober 2003).

Monitoren

Het monitoren van dagvlinders en libellen is het langdurig, jaren achter elkaar, volgen van deze dieren door in het vliegseizoen regelmatig alle exemplaren langs een vaste route te tellen. Dit gebeurt wekelijks (vlinders) of om de week (libellen) en wordt altijd op dezelfde manier uitgevoerd. Omdat overal in Nederland zo geteld wordt, kan nagegaan worden hoe de vlinder- en libellenstand in Nederland zich ontwikkelt en kunnen we ook de Culemborgse gegevens beter interpreteren.

Dagvlinders

Door het goede weer zijn de vlindermonitoringroutes in 2003 goed gelopen. In de twee routes in de Baarsemwaard langs de spoordijk en de zomerdijk vielen in augustus de enorme aantallen icarusblauwtjes op. In de vlinderroutes in de Regulieren en de Zump werden meer soorten gezien dan normaal. Opvallend was dat de witjes (vooral klein koolwitje en klein geaderd witje) het erg slecht deden.

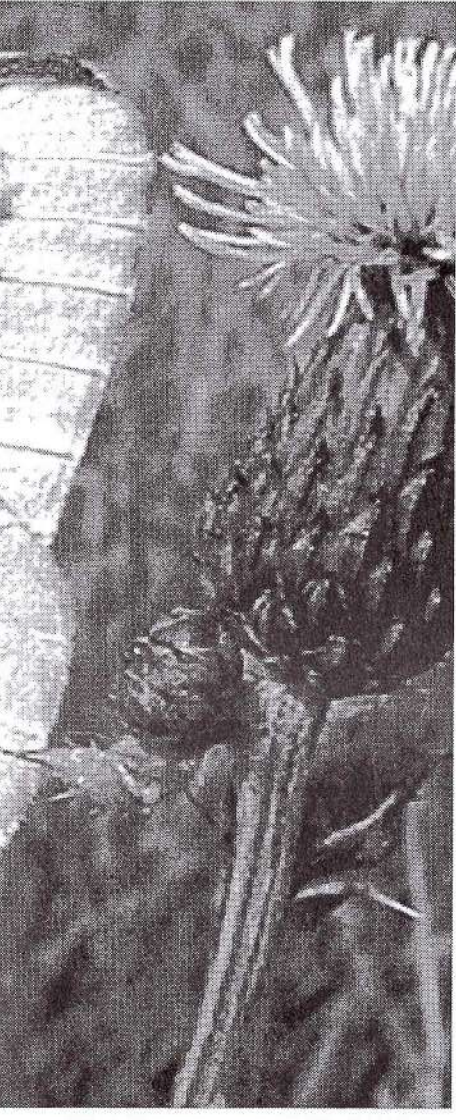
oranje luzernevlinder, baarsemwaard, foto: Kars Velin

Libellen

Ook de libellenmonitoringroutes zijn in 2003 goed gelopen. Het aantal libellen wordt minder direct beïnvloed door het weer dan het aantal vlinders. Wel vlogen de soorten wat eerder dan normaal.

In de route in de Zump bereikten de aantallen een dieptepunt door het droogvallen van de sloten in juni. In de route in de Regulieren zat ook weinig positieve ontwikkeling. Het totaal aantal libellen is gehalveerd.

In de Baarsemwaard is ook dit jaar het aantal libellen in de Noordstrang teruggelopen. In 2003 was het totaal aantal aangetroffen libellen een derde van dat in 2001 (2002 is deze route niet geteld) Het grote aantal vissen wordt als oorzaak gezien (Van Berkel en De Nie, 2003)

Linge

Er is flink gewerkt aan de inventarisatie van de libellenbevolking van de Linge. Opvallend is dat regelmatig weidebeekjuffers gezien zijn.

Nachtvlinders

In september heeft de insectenwerkgroep aan de Landzichtweg nachtvlinders gelokt. Vooral de speciaal voor dit doel gebrouwen 'stroop' lokte de nodige nachtvlindersoorten (zie Hak-al oktober 2003)

Excursies

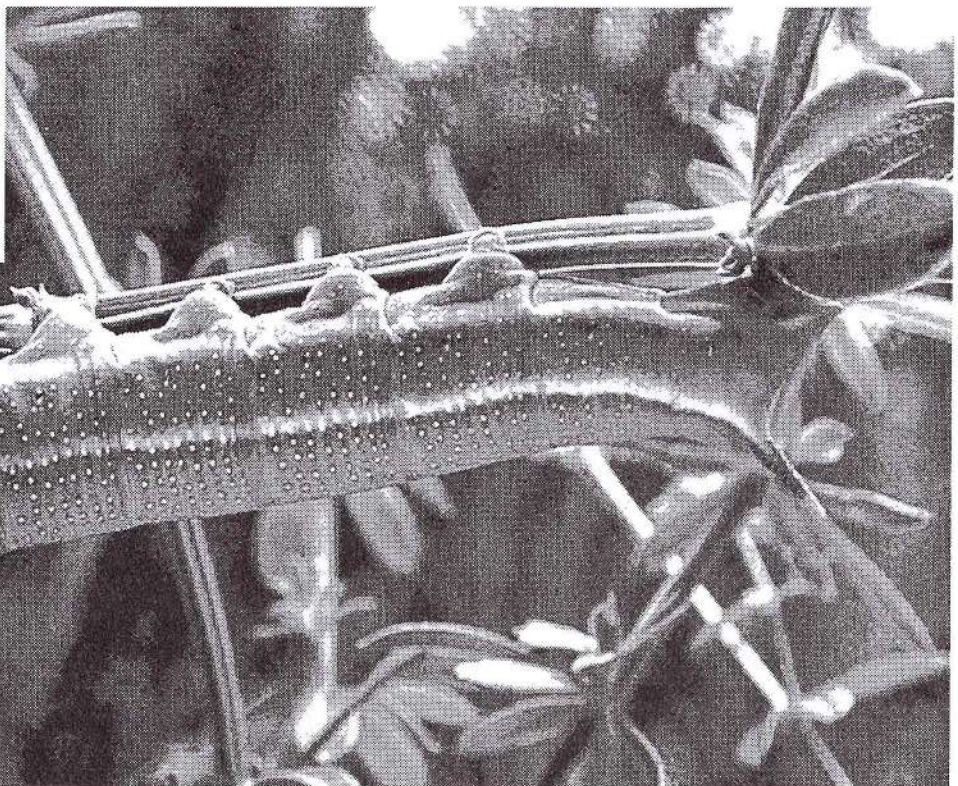
Op 5 juli werd samen met bewoners naar insecten gezocht in Lanxmeer. Ondanks de regen was de excursie zo'n succes dat zij in 2004 herhaald zal worden.

Jeugd

Tweemaal is een avond voor de jeugdclub verzorgd. Op de ene avond is naar schelpdieren gekeken en tijdens de ander zijn spinnen onder de loep genomen.

Vlindervakantiefoto/diaopnaambrengavond

De jaarlijkse vlindervakantiefoto/diaopnaambrengavond op 10 december werd dit jaar door een tiental geïnteresseerden bezocht. De verste vlinders en libellen vlogen in Laos.

rups van de kolibrievlinder, foto; Annette van Berkel

kolibrievlinder, foto; Annette van Berkel

Plannen voor dit jaar (2004)

De monitoring van libellen en dagvlinders gaat gewoon door. De insectenwerkgroep is van plan om alle waarnemingen in een elektronisch bestand op te nemen. Naast excursies in Culemborg (Lanxmeer, Stadsboerderij), wil de werkgroep libellen gaan inventariseren op de Linge (kanoën!). Er wordt gewerkt aan een compleet overzicht van de Culemborgse libellen. Alle waarnemingen hiervoor zijn van harte welkom.

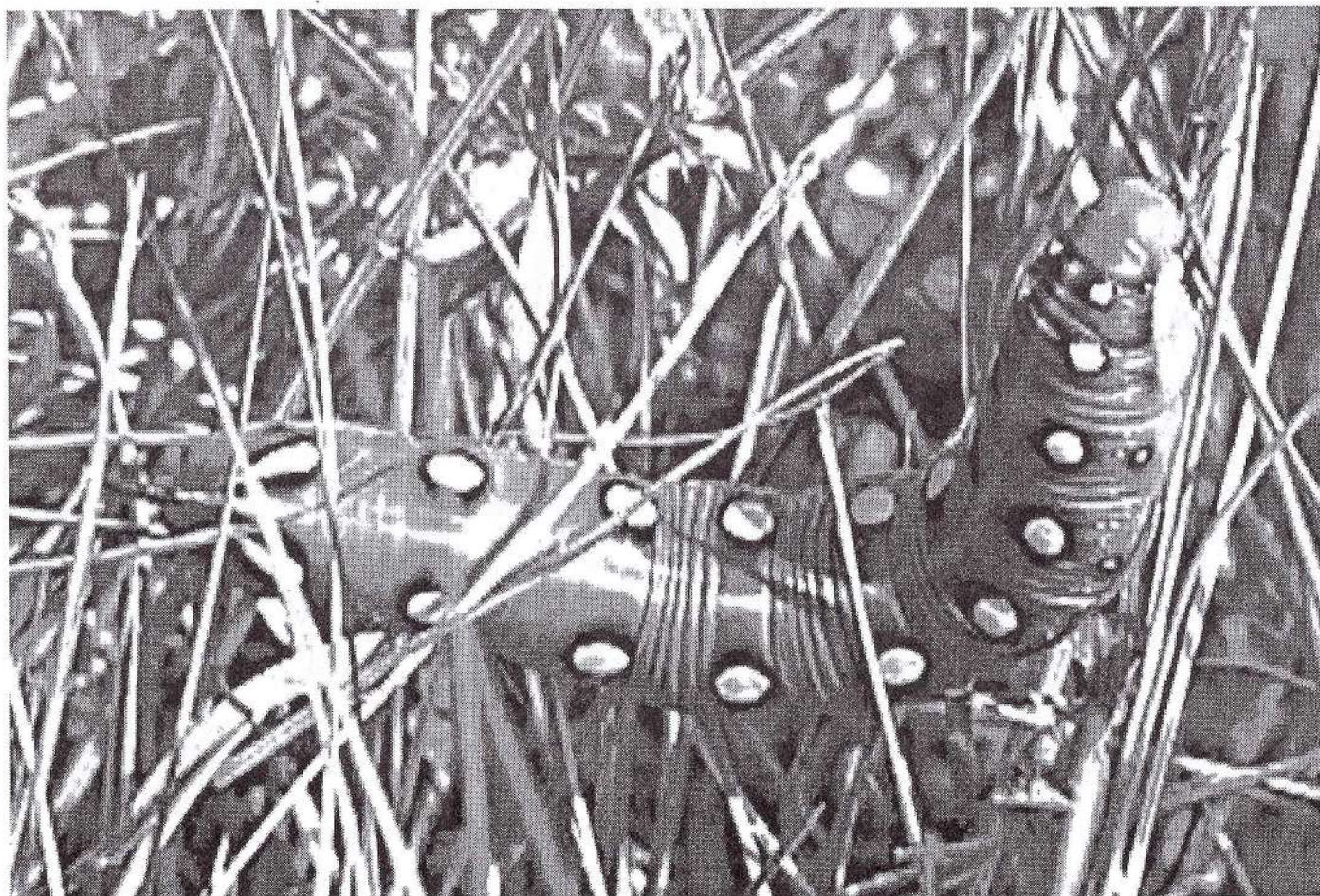
Samen met de plantenwerkgroep gaan we insecten bekijken in de Moerputten bij Den Bosch. Ook staan weer twee avonden voor de jeugd op het programma.

Als iemand wil meedoen of interesse heeft, is hij of zij van harte welkom.

Literatuur

- van Berkel, Annette en Margreet de Nie, Inventarisatie Flora en fauna van de Baarsemwaard 2002, mei 2003, Natuur en Vogelwacht Culemborg.

Annette van Berkel
Margreet de Nie

rups van de walstropijlstaartvlinder, foto; Annette van Berkel

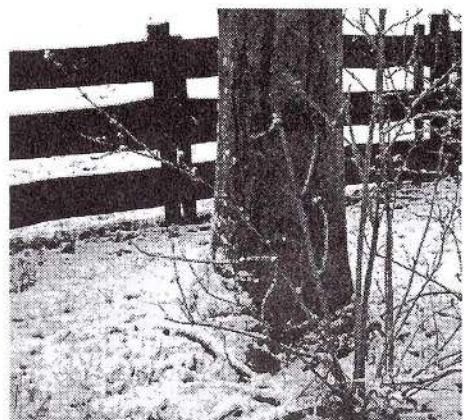
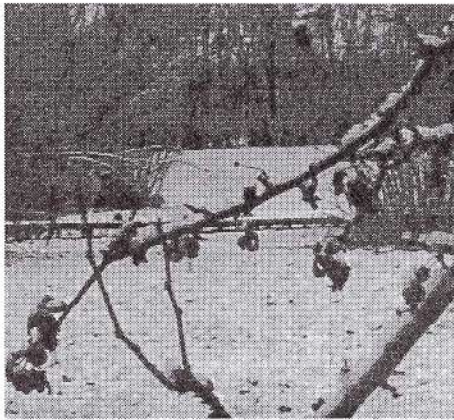
Werkgroep

Wintervoedering Vogels

De werkzaamheden van de werkgroep Wintervoedering Vogels worden uiteraard grotendeels bepaald door het weer. Opvallend was dat alle drie de wintermaanden met een langjarig gemiddelde van 3,3 °C koud verliepen. Een koude winter was sinds de winter van 1996/97 niet meer voorgekomen.

Al in de eerste helft van december beleefden we een vorstperiode. Deze werd gevolgd door een periode met kwakkelweer, waarbij het soms zeer glad was door ijzelvorming. Rond de kerst was het zeer zacht. In januari viel de winter voor de tweede keer in. Van 4 tot en met 11 januari vroom het tijdens de nachten lokaal streng (temperatuur lager dan -10, 0 °C). De landelijk laagste temperatuur van deze winter, -16,8 °C, werd gemeten in Nieuw Beerta op 9 januari. Na de vorstperiode in januari volgde een lang, zacht tijdvak. Eind januari vond er een omslag plaats naar koud weer. Er viel regelmatig winterse neerslag. Soms kon zich een sneeuwdek vormen; zo lag er op 1 februari lokaal in Zeeland ca. 20 cm sneeuw. Na een kort tijdvak met vrij zacht weer volgde vanaf 10 februari een lange periode met droog en vaak zonnig weer. Aanvankelijk was het koud, maar geleidelijk kwam de temperatuur vooral overdag op een hoger niveau.

In De Bilt werden in totaal 47 vorstdagen (dagen met een minimumtemperatuur lager dan 0,0 °C) genoteerd en 10 ijsdagen (dagen met een maximumtemperatuur lager dan 0,0 °C) tegen respectievelijk 38 en acht normaal. Landelijk varieerde het aantal ijs- en vorstdagen van 21, respectievelijk 57 plaatselijk in het noordoosten tot zes en 34 lokaal in Zeeland. De landelijk hoogste temp, 17,1 °C, werd gemeten in Arcen op 27 februari. (Bron: KNMI)

winter, foto's: Bert Croes

Wintervoedering

Ook dit jaar zijn ondanks flink aandringen van koning winter de vogels niet echt in moeilijkheden geraakt en de werkgroep hoefde daarom dan ook verder niet in actie te komen.

Vogelopvang

Op 3 maart 2003 werd Nederland voor het eerst opgeschrikt door een bericht over een geval van klassieke vogelpest in Scherpenzeel. Uiteindelijk werden in totaal 255 gevallen van deze ziekte in Nederland geregistreerd. Tot aan eind juni was er een rijverbod van pluimvee en gevogelte om verdere besmettingen te voorkomen.

Het resultaat was wel dat hulp verlenen aan noodlijdende dieren extra moeilijk zoniet onmogelijk werd. De beesten mochten niet vervoerd worden naar professionele hulpverlening. Mede door de vogelpest zijn er slecht vijf vogels aangeboden in de periode maart - juni. Goed of slecht maar twee beesten zijn gewoon weer vrijgelaten in hun natuurlijke omgeving. Één daarvan was een torenvalk.

Na de vogelpest is er nog een egel gebracht en is er een melding van een noodlijdende buizerd geweest. Beide beesten zijn in samenwerking met de dierenambulance Vianen ondergebracht in de gespecialiseerde asielen.

Toekomst

Het opvangen of begeleiden van noodlijdende beesten wordt door de steeds maar strengere regelgeving en de door ID-DLO beperkte afgifte van vergunningen erg moeilijk. De nog weinige geschikte asielen zijn niet volledig voorzien van de benodigde vergunningen. Tevens worden er steeds meer gelden gevraagd voor het opnemen van een dier.

Deze ontwikkelingen komen het verlenen van hulp aan de noodlijdende dieren niet ten goede.

Oplossingen in deze zijn amper voorhanden, mede door de opvattingen van de politieke beslissers.

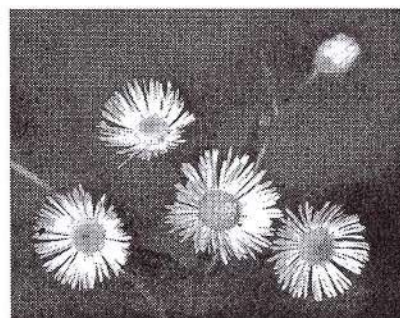
Net als vele jaren hiervoor wil ik, mede namens de leden van de werkgroep, Tiny, Vincent en Anouk Post hartelijk bedanken voor het opvangen en verzorgen van de beesten tijdens mijn afwezigheid door andere maatschappelijke verplichtingen.

Ruud Post
Coördinator

Werkgroep Natuurfotografie

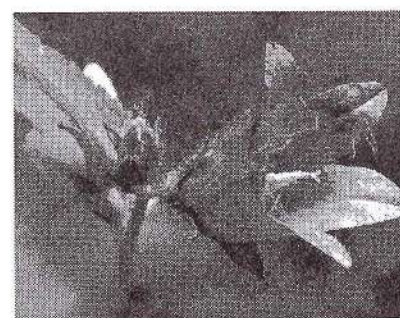
vliegend hert

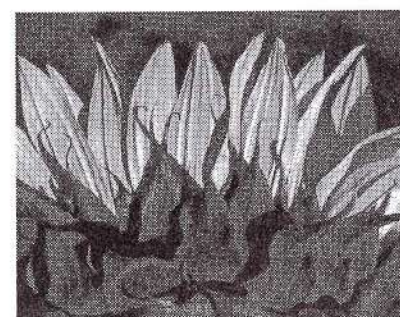
fijnstraal

witvleugelstern

ruig klokje

zonnebloem

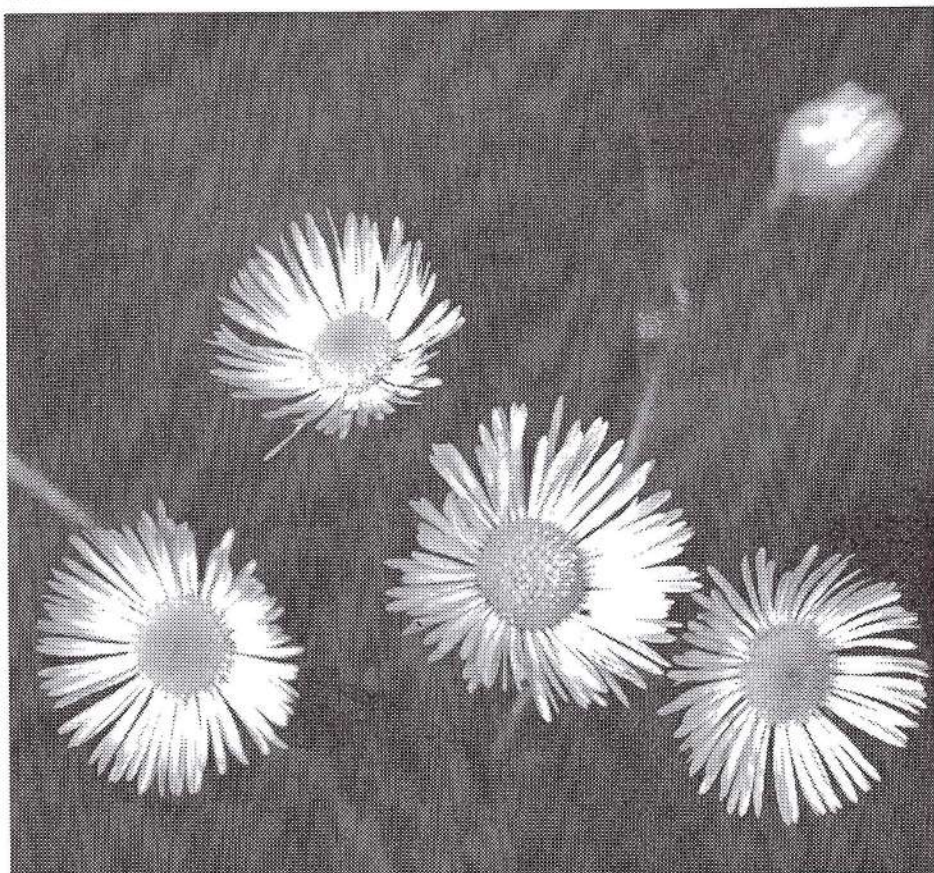
Misschien is het beter om van een werkgroepje te spreken. Vijf à zes mensen komen elke eerste maandag van de maand bij elkaar om samen dia's te kijken en te bespreken, om van elkaar te leren en problemen die zich bij het fotograferen voordoen op te lossen.

Natuurlijk is het ook plezierig om naar mooie dia's te kijken en te genieten van alles wat de natuur ons te bieden heeft. Ons project 'de waterkant' heeft geen hoge prioriteit; toch worden er regelmatig dia's aan toegevoegd. Het is geen heilig moeten, maar gewoon plezierig met elkaar bezig zijn. Wanneer u, die dit leest, zelf ook met natuurfotografie bezig bent, zou ik willen voorstellen: kom eens een avondje op bezoek. Wij kunnen best wat uitbreiding gebruiken.

De eerste maandag van de maand. Komt u?

Wim Kievit

foto's Wim Kievit

Plantenwerkgroep

Met zo'n acht actieve leden lukt het deze werkgroep ieder jaar wel een programma uit te voeren. Dit jaar inventariseerden wij volgens programma nog een (laatste) deel van de Baarsewaard en de Goilberdingerwaard. De resultaten zijn vastgelegd in strepenlijsten.

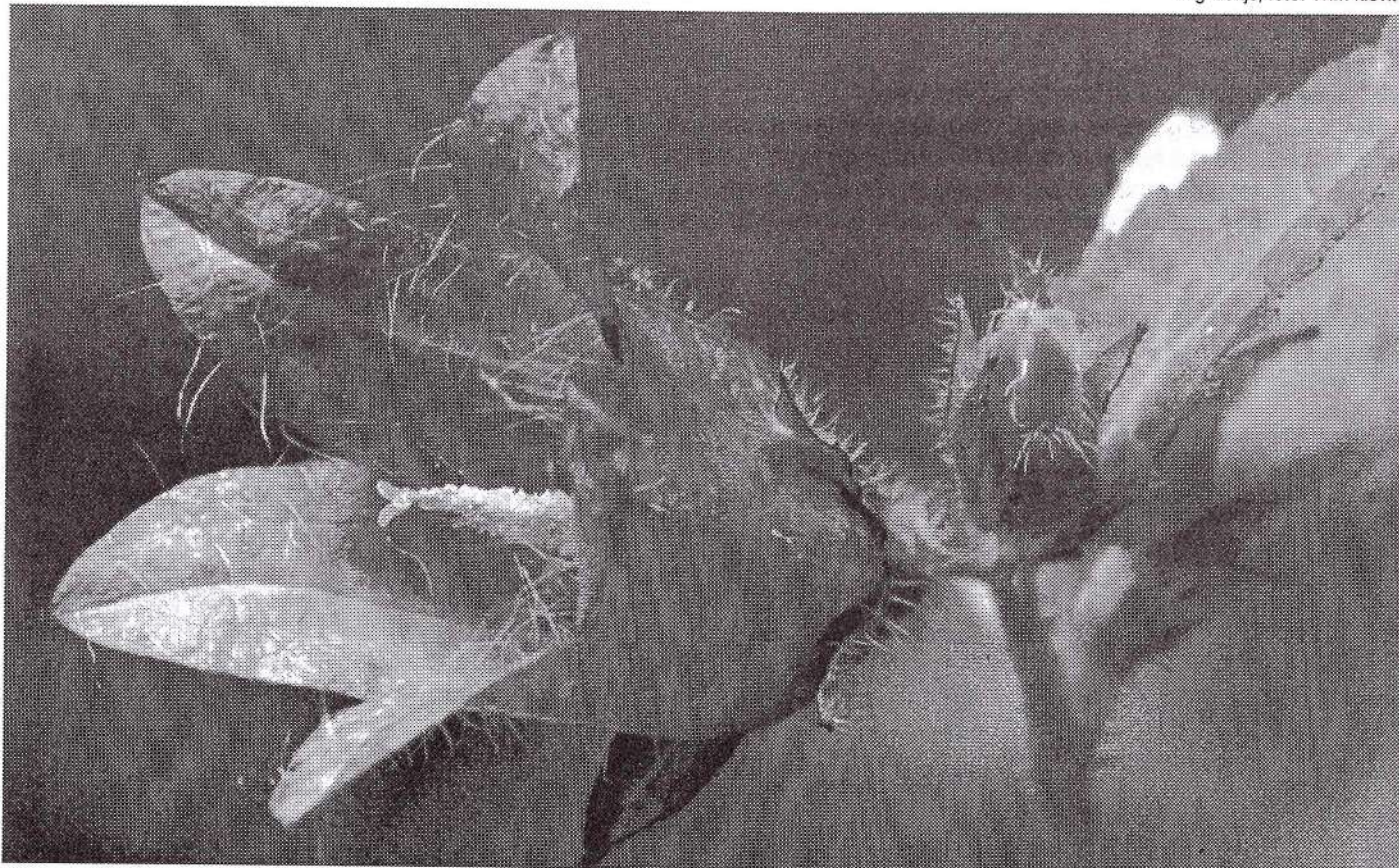
Het bleek dat de Baarsewaard wat planten betreft interessanter te noemen is dan de grotere en rustigere Goilberdingerwaard. Toch deden wij natuurlijk wel een paar verrassende ontdekkingen. Aan de oevers van de plassen waren veel jonge (schie)wilgjes ontkiemd, maar daartussen stonden opmerkelijk veel piepjonge zwarte populieren. De gallowayrunderen zullen echt hun best moeten doen om dit aanstormende ooibos in toom te houden. Opmerkelijk was ook de vondst van een kiemplant van de walnoot op de zomerkade vlak voorbij fort Werk aan 't Spoel.

Naast deze inventarisatie zijn op verzoek van Staatsbosbeheer door een aantal werkgroepleden in juni en juli enkele percelen in de Beusichemse Waarden op de aanwezige flora onderzocht. De uiterwaard was bijna helemaal drooggevalen. Op de drooggevalen modderbodem van de plas en de slotjes was onder andere massaal rode waterereprijs ontkiemd. Op een paar plekken troffen we meer dan manshoge exemplaren van het moeraskruiskruid aan. Hoewel dit een echte fluviaat is, is dit in de uiterwaarden van de Lek wel een bijzonderheid te noemen. Ook werd er natuurlijk weer aandacht aan paddenstoelen besteed. Allbertine Jacobs leidde een avond over voorjaarspaddenstoelen. De Kaapse bossen en het Zoelense bos waren de excursiedoelen in de herfst. Door de droogte van zomer en herfst waren er minder waarnemingen dan de voorgaande jaren.

In het vroege voorjaar ging een klein groepje op excursie naar het Gimborn arboretum in Doorn. Ze konden met eigen ogen zien hoe de herfststorm van 2002 in deze tuin had huisgehouden. Spectaculair was de bloei van enkele vroege rododendrons. Het is echter jammer dat de excursies naar een verderafgelegen gebied zo weinig mensen van buiten de plantenwerkgroep weten te trekken. Worden plantjes te moeilijk of misschien wel te saai gevonden? Vandaar dat we besloten komend jaar met onze plantenkennis de boer op te gaan en een plantencursus te beginnen voor onze leden en wie er verder maar belangstelling heeft. Wie weet, kunnen we daarvan in het volgend jaarverslag vol enthousiasme over berichten.

Leo van der Kooij

ruig klokje, foto: Wim Kievit

Vogelwerkgroep

De vogelwerkgroep mocht zich in 2003 weer in een groeiende belangstelling verheugen. Het aantal leden steeg met drie naar negentien; ondanks personele wisselingen bleef het aantal agendaleden constant (zes). Daarbij moet wel opgemerkt worden dat er grote verschillen bestaan in het 'activiteitsniveau' van de verschillende leden: van enkele dagdelen per jaar tot vele uren per week.

Ondanks de groeiende groep blijft sprake van een goede sfeer en samenwerking. De vergaderingen verlopen wel wat zakelijker door het grote aantal aanwezigen. Toch zoeken we actief naar informeler contact. Onze vergaderingen besluiten we bijvoorbeeld met 'het 11e kwartiertje'. Een van de werkgroepleden presenteert daarin wat voor de andere aanwezigen. Een greep uit de onderwerpen van dit jaar:

- hoe kun je grote groepen (overtrekkende) vogels tellen?
- resultaten van een eigen onderzoek naar de prooikeuze van haviken in het winterhalfjaar, op basis van gevonden prooiresten;
- diverse vogelvakantie verhalen.

Kortom, het is plezierig om vogelwerkgroep lid te zijn!

Het inhoudelijk deel van dit verslag bestaat uit vier onderdelen:

- **Onderzoek:** welke tellingen zijn verricht en wat zijn de belangrijkste resultaten?
- **Bescherming:** wat hebben we met die kennis gedaan om de lokale vogelstand te beschermen?
- **Educatie:** door excursies en een zeer geslaagde cursus heeft de vogelwerkgroep geprobeerd de aanwezige kennis, ervaring en vooral enthousiasme over te dragen.
- **Communicatie:** schetst het belang van de website voor de vogelwerkgroep en beschrijft hoe je waarnemingen 'in kunt dienen'.

Tot besluit de mededeling dat aan mijn interimcoördinatorschap van 3 jaar met deze bijdrage aan dit jaarverslag een eind is gekomen. De naam van de nieuwe vogelwerkgroepcoördinator is hopelijk in de volgende HAK-AL te vinden.

Jouke Altenburg

Onderzoek

Roofvogeltelling (coördinatie: Paul van Veen)

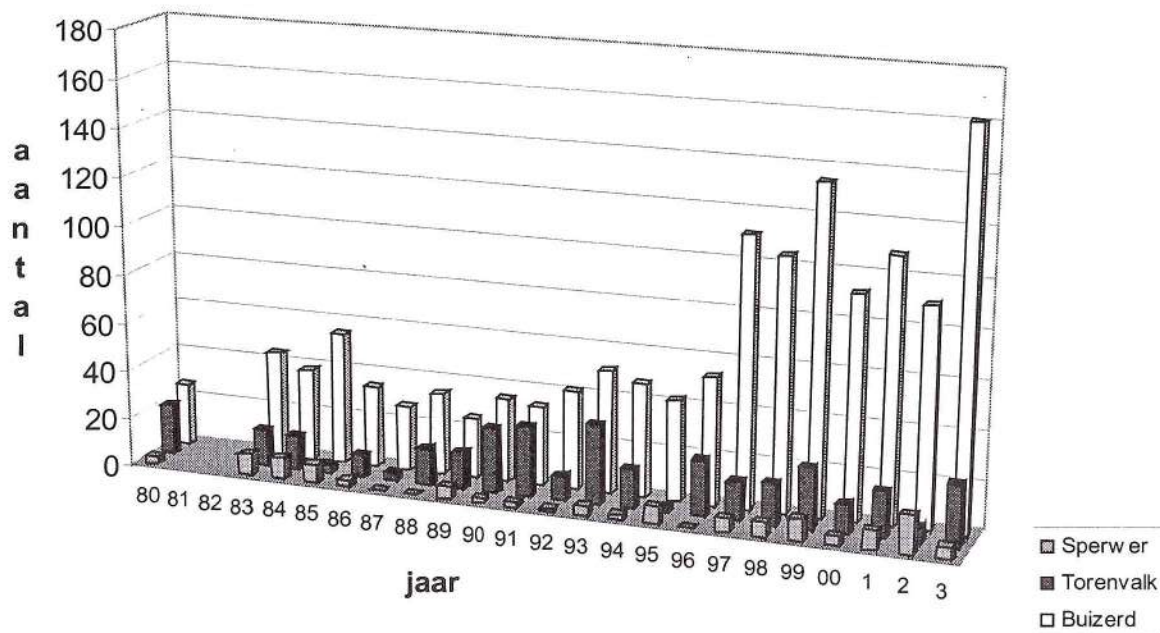
De roofvogeltelling, die al vanaf 1980 op de eerste zaterdag van januari wordt gehouden, leverde een mooie soortenlijst op: het hoogste aantal buizerden ooit (161!) en de meeste soorten ooit (6). Zeer opmerkelijk waren de twee blauwe kiekendieven, het smelleken en toch ook de slechtvalken. Twee telgroepen hebben een slechtvalk waargenomen. Het was onduidelijk of dit misschien hetzelfde beest betrof, vandaar de aanduiding '2 à 3 exemplaren'.

Op de volgende pagina staan in de grafiek de aantallen van onze top-drie: buizerd, torenvalk en sperwer. Je kunt duidelijk zien dat de buizerd in 2003 een topjaar had: 161 exemplaren. Dat is hoog voor een gebied van 80 km², zeker als in dat gebied een stad en enkele dorpen liggen. De torenvalk zat vorig jaar aan de lage kant. De sperwer daarentegen kon de goede resultaten van 2002 niet vasthouden en zakte terug naar het langjarig gemiddelde niveau. Het werkelijke aantal overwinterende sperwers ligt vast vele malen hoger. Veel sperwers worden het hele jaar door jagend in de Culemborgse achtertuinen gezien. Daar wordt bij de winterroofvogeltelling niet gekeken. Ook door hun jachttechniek (verstopt zitten en als een duveltje uit een doosje langs hagen en schuttingen jakkeren) zijn ze slecht met onze systematische zoekactie op te sporen. In 2003 is de havik weer niet waargenomen, terwijl deze roofvogel wel met enkele broedparen in ons gebied voorkomt, die hier ook overwinteren.

SOORT	2003
Blauwe kiekendief	2
Buizerd	161
Slechtvalk	2 a 3
Smelleken	1
Sperwer	5
Torenvalk	25
Eindtotaal	197

Oeverzwaluw telling (Paul van Veen)

In het werkgebied van de NVWC zijn op dit moment twee broedkolonies te vinden. De zandwinning aan de Beusichemse Broeksteeg was dit jaar goed

voor 78 nesten. De tweede kolonie zat in de Beusichemse waard. In de natuurontwikkeling die daar plaatsvindt hadden 87 paartjes een nestgang gegraven. Totaal dus 165 paartjes in het werkgebied. Dit is minder dan de laatste jaren. Het gevoel bestaat bij Paul dat dit jaar de nestenwand in de zandwinning Beusichemse Broeksteeg minder geschikt was.

Kwartelkoningtelling (Paul van Veen)

Een zwoele zomeravond in juni. Overal langs de dijk tussen Ravenswaay en de Diefdijk zijn eindexamenfeesten aan de gang; in Wijk bij Duurstede is een jazzfestival bezig. Genoeg geluidsellende dus om een kwartelkoninginventarisatie uit te voeren. Deze op wereldschaal bedreigde vogelsoort broedt in Nederland ook in het rivierengebied. Al enkele jaren voert de NVWC een telling uit van deze zeer onopvallende vogel. Tot dit jaar tevergeefs. In 2003 kon eindelijk het raspende geluid (crex crex) worden gehoord in de Beusichemse waard. Na een kruispeiling kon het roepende beest goed ingetekend worden.

De locatie is doorgegeven aan een landelijk coördinator. Hij heeft de pachter van het terrein benaderd en gevraagd of hij met het hooilandbeheer rekening wilde houden met de vogel.

Concreet betekende dat in dit geval het uitstellen van de maaidatum met een kleine drie weken. Ondanks de pogingen van de landelijke coördinator is dit niet gelukt en is het broedgeval verstoord doordat het hooiland werd gemaaid.

Maandelijks rivierentelling (coördinatie: Jan Dirk Buizer)

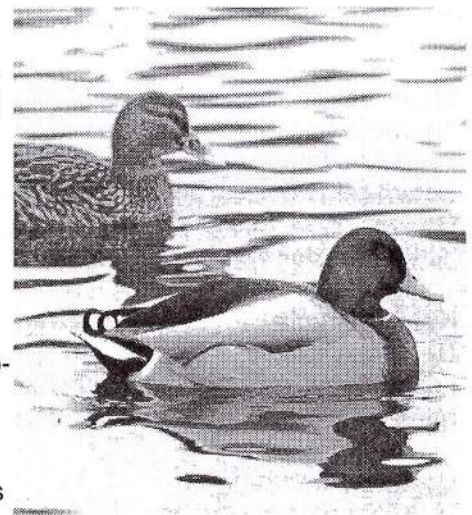
Ook in 2003 heeft de NVWC weer deelgenomen aan deze landelijke telling van watervogels op de zoete Rijkswateren. Van januari t/m april en september t/m december is elke maand een telling langs de Lek uitgevoerd. Geteld wordt het gebied tussen de winterdijken vanaf de pont Culemborg tot aan de pont Wijk bij Duurstede.

In de top drie van getelde vogels stond de kolgans op nummer één met in totaal ruim 18.000 waarnemingen. In januari zijn er 6750 zijn geteld. Goede tweede is de smient met ruim 10.000 waarnemingen en op de derde plaats stond de Kievit met ruim 7.000 waarnemingen. Het aantal getelde soorten varieerde van 26 in december tot 49 in maart. Leuke krenten in de pap waren twee grote zilverreigers en twee slechtvalken in november, een ijsvogel in oktober en november en een bonte strandloper in maart en april.

Steenuilinventarisatie (coördinatie: Theo Boudewijn)

De directe omgeving van de Lekdijk tussen Fort Everdingen en Ravenswaaij is in 2003 wederom op steenuilen geïnventariseerd. Er werden 22 territoria vastgesteld. Dit is een lichte vooruitgang ten opzichte van 2002 maar nog steeds minder dan 10 jaar geleden (ca. 28 territoria).

Van twee nesten in de standaardinventarisiestreek is bekend dat ze elk twee jongen hebben opgeleverd. Van vijf

wilde eend, foto: Niels Sloth

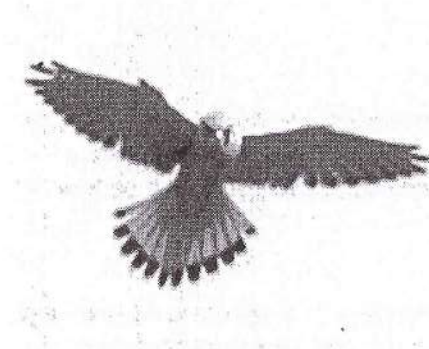
andere broedparen is de nestholte gevonden, maar helaas was het nest onbereikbaar. Naast onze Lekdijktelling hebben we ook een ronde gedaan aan de overkant van de Lek om daar een vinger aan de pols te houden. In 2004 willen we ook het binnendijkse gebied op steenuilen gaan bekijken. We hebben de indruk dat ook hier de aantallen teruglopen. Omdat de West-Betuwe tot de echte kerngebieden van de steenuil in Nederland behoort, is dat een verontrustend beeld.

Najaarstrekking Redichemse waard (coördinatie: Paul van Veen en Louis van Oort)

In 2003 zijn veertien ochtendtellingen uitgevoerd van augustus tot en met november. Het aantal getelde uren bedraagt 34. Trektellen is een populaire bezigheid van onze werkgroep. Eén van tellingen werd uitgevoerd door negen personen! Naast de spanning die deze telvorm oplevert (wat komt er vandaag langs?), is trektellen sociaal van belang. Veel wetenswaardigheden worden uitgewisseld, niet alleen over vogels; ook het cabaret van Kopspijkers wordt bijvoorbeeld voorbesproken in de stille kwartiertjes.

In de 34 uur zijn 24.527 vogels geteld, verdeeld over 73 soorten. De top drie van meest getelde soorten bestond ook dit jaar uit spreeuw, vink en graspieper. Maar alleen van spreeuw en vink zijn in totaal meer dan 1.000 trekkende exemplaren geteld.

Ook dit jaar stonden de oktobertellingen garant voor de hoogste aantallen. Op 11 oktober trokken 4.553 exemplaren in 2,5 uur langs. Dat is gemiddeld ongeveer 30 vogels per minuut. De bijzonderste waarneming van dit jaar was zonder meer de roodpootvalk die op 11 oktober langs vloog. Hij deed dat echter zo vroeg in de ochtend dat twee tellers net te laat kwamen. Jouke, een van deze twee, zag deze Oost-Europese valkensoort een dag later wel doortrekken over de Baarsemwaard.

Torenvalk, foto: Annette van Berkel

Broedvogelinventarisatie Lekdijk (coördinatie Louis van Oort, Paul van Veen en Jouke Altenburg)

In 1996 is de Lekdijk tussen Fort Everdingen en de Schaardijkse weg geïnventariseerd in een strookinventarisatie met 100 meter aan weerszijden. Daarmee zijn de vogelwaarden voor de dijkverzwaring vastgesteld. In 2003 -ruim drie jaar na de dijkverzwaring- is de telling herhaald. Die gaf aardig wat verschuivingen te zien, die niet alleen terug te voeren zijn op de dijkverzwaring. Ten westen van Culemborg is bijvoorbeeld de wijk Parijsch fors opgeschoven en ook de natuurontwikkeling in de Baarsemwaard en Goilberdingerwaard heeft veel invloed. De echte analyse van de gegevens kan pas plaatsvinden als de landelijke broedvogelindexen van 2003 bekend zijn.

Wat details als voorschotje op de publicatie die momenteel wordt voorbereid:

- Louis zag en hoorde ter hoogte van het Bakelbos tijdens een ochtendtelling een zingende ortolaan!
- het aantal territoria van de groene specht kwam uit op tien - dat is bijna één paar per strekkende kilometer!
- twee territoria van de blauwborst (één bij Fort Everdingen en een in de Beusichemse waard);
- één nestvondst van de ijsvogel;
- duidelijk meer boerenzwaluwen in het westelijke deel van het inventarisatiegebied dan in 1996;
- één rietzanger tussen de Weidsteeg en de Schaardijkse weg.

Wintervogeltelling Lekdijk (coördinatie: Annette van Berkel)

Tijdens deze telling wordt op vaste punten langs een lijn (de Lekdijk) telkens 5 minuten geteld. In december tellen vogelwerkgroepleden jaarlijks het traject van Fort Everdingen tot aan de Kerswerf. In 2003 werden opvallend veel waterpiepers gezien: zeven stuks. Spetterwaarneming was de middelste zaagbek, die gezien werd door Louis van Oort en Daniël Beuker. In tegenstelling tot de hier betrekkelijk algemeen overwinterende grote zaagbek komt de middelste zaagbek vrijwel alleen op zout water voor. Dit is pas de 11e NVWC-waarneming ooit.

Kolonievogels - Roek (Annette van Berkel)

De Roek vestigde zich in 2002 in het werkgebied in het populierenbosje aan de Beethovenlaan. In 2003 waren 23 nesten bezet. Aan de rand van het werkgebied werd langs de Sint Janssteeg - zijstraat van het Appeldijkje naar Mariënwaard - een nieuwe kolonie van zes nesten gevonden.

Losse waarnemingen

In 2003 werd voor het eerst in jaren de stijgende trend van steeds meer ingeleverde waarnemingen doorbroken. We bleven steken op ca. 1000 ingeleverde losse waarnemingen. 2003 is het vierde jaar op rij waarin dit aantal wordt bereikt of overschreden. Voorheen werden ca. 250- 400 vogelwaarnemingen per jaar ingeleverd. Het archief is digi-

taal beschikbaar, zodat er regelmatig uit wordt geput (zie ook onder het kopje 'bescherming').

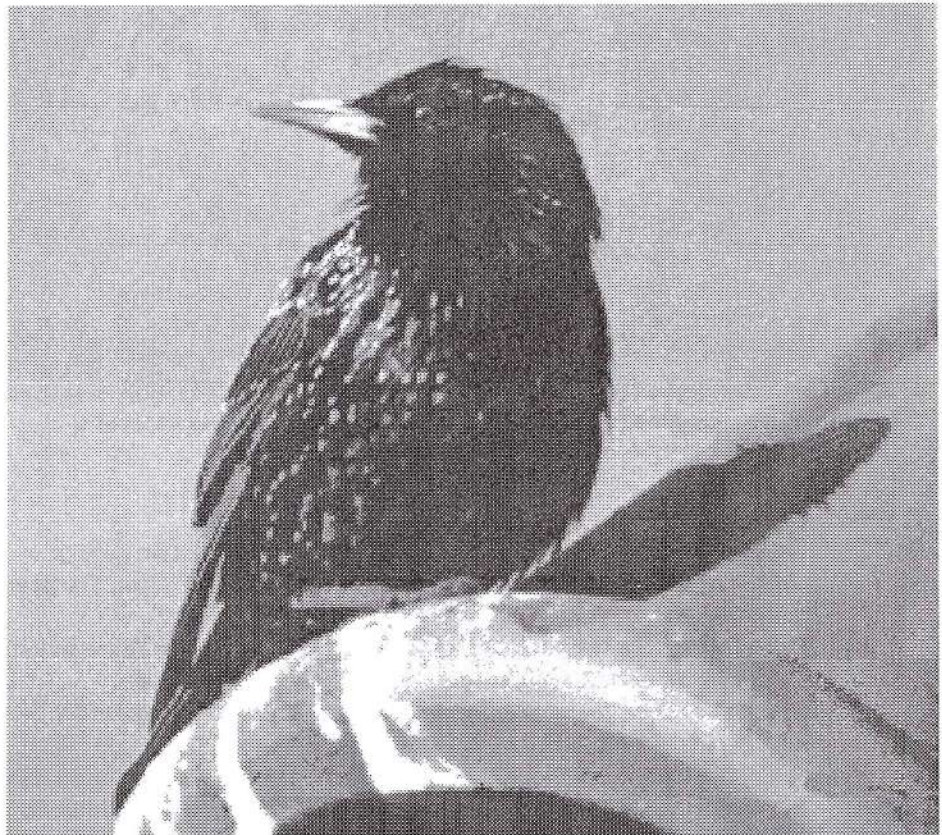
Een chronologisch overzicht van de hoogtepunten uit 2003, die zijn uitgeroepen tot 'waarneming van de maand':

- grote zilverreiger - max. 2 exx. - div. maanden - westelijke uiterwaarden - vele waarnemers
- zeearend - 26 februari - Merelweg - Paul van Veen en Jouke Altenburg (ook gezien boven de binnenstad door Maarten Buskes)
- raaf - 16 maart - veerweg Beusichem - Paul Hoekstra
- krombekstrandloper - 11 juli - Baarsemwaard - Berry Lucas
- kerkuil - 13 april - Korte Aventureuse weg - Daniël Beuker
- draaihals - 15 april - zandput Rietveldse weg - Daniël Beuker
- ortolaan - 24 mei - Lekdijk x Bakelbos - Louis van Oort
- gestreepte strandloper - 29 september - Baarsemwaard - Job de Boer en Daniël Beuker
- oeverpieper - 3 oktober - Steenwaard - Bram Rijksen
- roodpootvalk - 11 oktober - telpost - trektellers (excl. Paul van Veen en Jouke Altenburg)
- roodpootvalk 12 oktober - Baarsemwaard - Wiggert en Jouke Altenburg
- gestreepte strandloper - 15 oktober - Baarsemwaard - Berry Lucas en Jouke Altenburg
- roerdomp - 29 oktober - fort Everdingen - Leo van der Kooij
- pestvogel - 13 november -
Ronde Haven - Berry Lucas
- europese kanarie - 13
november - Merelweg - Berry Lucas
- middelste zaagbek - 28
december - Lek ter hoogte van de
Baarsemwaard - Daniël Beuker en
Louis van Oort

Bescherming

De vogelwerkgroep heeft een significante bijdrage geleverd aan het inventarisatieoverzicht Flora en Fauna Baarsemwaard 1997-2002. Dit prachtige verslag van Margreet de Nie en Annette van Berkel is in mei 2003 is verschenen. Door onze onderzoeksresultaten op een fraaie manier gebundeld bekend te maken kunnen anderen daar uit putten.

We hebben twee vragen gekregen om gegevens te leveren voor het opstellen van nieuwe beheerplannen. De beheerplannen voor de Plantage en Baarsemwaard & Goilberdingerwaard zijn vrijwel volledig op NVWC-veldgegevens gebaseerd.

spreeuw, foto: Cees de Jong

Aan het eind van 2003 heeft werkgroep lid Annette van Berkel effectief advies gegeven aan de afdeling Beheer tijdens de procedure over de kapvergunning voor de roekenbomen aan de Beethovenlaan.

Educatie

Vogelcursus door Annette van Berkel, Louis van Oort, Ruud Post en Ingrid Hille Ris Lambers

De vogelwerkgroep organiseerde een vogelcursus voor beginners in mei/juni in de Ketelvink. De cursus bestond uit drie avonden, met aansluitend excursies door wijk en park.

Al uit de aanmeldingen bleek de overweldigende belangstelling voor de vogelcursus. Bij de voorbereiding werd gehoopt op een groep van zo'n 20 mensen. Uiteindelijk waren het er 40! Met inzet van alle docenten en een goede zaalindeling vormde deze grote toeloop geen probleem. Het boek 'Vogels over de vloer' en een cd met vogelgeluiden waren een goede ondersteuning voor de theorie. Per avond bespraken de docenten zo'n twaalf soorten stadsvogels. Ze gingen in op herkenning, gedrag en voedselkeuze. De excursies hadden plaats in de directe omgeving, waar veel van de besproken vogels waargenomen werden.

Door het organiseren van deze cursus is een enthousiaste groep belangstellenden aangesproken. Op hun verzoek is als cursusvervolg voor maart 2004 een uilenexcursie gepland. Een deel van hen is na de cursus NVWC-lid gewor-

den. Ook heeft een deel van de cursisten zich voor de 'Eenden en ganzen-cursus 2004' opgegeven. Tenslotte leverde deze geslaagde invulling van de educatieve doelstelling de vogelwerkgroep twee nieuwe werkgroepleden op.

Docent Ruud Post (3e van rechts) met zijn cursusgroep in de Plantage (foto: Ingrid Hille Ris Lambers)

Excursies

In 2003 werden de volgende excursies door vogelwerkgroepleden geleid:

- 8 maart: excursie ganzen en eenden kijken o.l.v. Ruud Post. De deelnemers hadden pech met het (zeer) slechte weer.
- 10 april zangvogelexcursie zandput Rietveldse weg o.l.v. Annette van Berkel. Hoogtepunt vormde een groep van ca. 20 zingende kramsvogels. Opkomst ca. 10 mensen.
- 10 mei zangvogelexcursie Zouwegebied o.l.v. Jan Dirk Buizer en Daniël Beuker. Zowel qua opkomst als qua waarnemingen altijd een van de beste excursies.
- 4 oktober trektelexcursie o.l.v. Daniël Beuker en Jouke Altenburg. De aanwezigen hadden het geluk de een na beste trekochtend van 2003 bij te wonen. De aantallen waren nog niet dusdanig groot dat zij het overzicht geheel verloren.

Communicatie

Op www.nvwc.nl worden de vogelwaarnemingen tenminste wekelijks bijgewerkt. De waarnemingen kunnen sinds kort ook via de site worden ingediend met een speciaal invulformulier.

De tweede mogelijkheid is het sturen van een e-mailtje naar waarnemingen@nvwc.nl. Natuurlijk blijven ook de vertrouwde waarnemingskaartjes in gebruik die hun waarnemingen liever aan echt papier toe vertrouwen.

Ook worden de waarnemingen doorgestuurd aan de wekelijkse regionale digitale vogelnieuwsbrief 'waarden vol vogels'. Daarin staan de vogelwaarnemingen weergegeven, die in het gebied tussen het Amsterdam-Rijnkanaal en Dordrecht zijn gezien. Een gratis e-mailabonnement hierop kan worden aangevraagd via de website.

Adressen

Contactadres:

Natuur-en Vogelwacht
Culemborg
Clubhuis "De Ketelvink"
Middelcoopstraat 1A
4102 CE Culemborg
Postbankrek.: 83.31.858
KvK te Tiel: 40156764
e-mail: post@nvwc.nl
website: www.nvwc.nl

Bestuur:

Kars Veling (voorzitter)
Akkerwinde 9
4102 JJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 16 89

Gonda Baard (secretaris)
Martinus Nijhoff 13
4103 WP Culemborg
Telefoon: 0345-52 13 94

Yme Jan Bosma (penning-
meester)
Wilgenboom 51
4101 WK Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 30 08

Breun Jansen
Jupiterweg 4
4105 JJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 48 85

Leo van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 54 50

Gerrie Monfils-Evers
31-de Limiet 5
4131 NR Vianen
Telefoon: 0347 - 377638

Frans Waroux
Irene Vorrinkstraat 69
4105 JA Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 53 93

Stellen van vragen aan het
bestuur kan door te bellen
(zie voor telefoonnummers
hierboven) of te mailen naar het
volgende adres:
bestuur@nvwc.nl

Lidmaatschap en Contributie:

Nieuwe leden en adreswijzigin-
gen kunnen worden doorgegeven
via: Toine van Laar
e-mail: lidworden@nvwc.nl
of het postadres van
"De Ketelvink"

Betaling geschiedt per
toegezonden acceptgirokaart.
Jeugd lidmaatschap 7,00 euro
per jaar; volwassen, gezins,
postlidmaatschap 14,00 euro
per jaar.

Coördinatoren:

*Kampen, lezingen, dia-avonden
en cursussen:*
Leo van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 54 50

Nestkastenwerkgroep:

Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 01 35

Vogelwerkgroep:

Vacant

Zoogdierenwerkgroep:

JanDirk Buizer
Hoefblad 38
4102 JR Culemborg
Telefoon: 0345 - 47 33 39

Plantenwerkgroep:

Leo van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 54 50

Insectenwerkgroep:

Annette van Berkel
Akkerwinde 9
4102 JJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 16 89

Knotwilgenwerkgroep:

Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 43 58

Paddenwerkgroep:

Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 43 58

Wergroep Wintervoeding

Vogels
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 01 35

Wergroep Natuurfotografie:

Wim Kievit
Verdstraat 13
4102 CL Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 45 61

Begeleiding jeugdgroepen:

Vacant

Contact-adressen:

Dierenambulance Vianen:
Tini de Bis
Postbus 390
4130 EJ Vianen
Alarmtelefoon: 06-51 11 12 90

Kinderboerderij "de Heuvel"

Peter Brosky
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 88 09

Steunpunt NME

Pauline Hoevenaars
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 97 41
(dinsdag en woensdag)
0345 - 47 77 91
maandag t/m donderdag)
bezoek op afspraak
e-mail: nmeculemborg@wanadoo.nl

Diverse Natuurorganisaties:

Milieu:

*Milieuklachten- en informatie-
centrum (MKIC)*
Telefoon: 026 - 359 99 99

Gemeentepolitie Culemborg:

Triosingel 34
4101 XC Culemborg
Telefoon: 0900- 88 44

Vereniging Milieudefensie:

Tweede Weteringplantsoen 9
1017 ZD Amsterdam

Milieudefensie Steunpunt

Culemborg:
Han Horstink
Fredrik van Eedenlaan 30
4103 WB Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 30 97,
e-mail: han.horstink@planet.nl

Milieuwerkgroep Noordwest-

Betuwe:
Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 43 58

Wergroep Milieu

Geldermalsen:
Henk ten Berge
Twee Morgen 16
4196 JT Tricht
Telefoon: 0345 - 57 39 74

Milieuwerkgroep Buren:

Goof den Hartog
Kloosterlaan 15
4111 LG Zoelmond
Telefoon: 0345 - 50 20 61

Informatie:

Clubhuis:
"De Ketelvink" voormalig
"Ketelhuis" op Terweijde.

Bibliotheek:

Boeken/verslagen/tijdschriften in
"De Ketelvink". Geopend:
vrijdag van 19:00 tot 19:30 uur.
(Met uitzondering van de maan-
den juli en augustus)

Het Vogeljaar:

Jaarabonnement door
overschrijving van 12,55 euro op
girorekening van de N.V.W.C.,
ondervermelding van
"Het Vogeljaar"

Verbandtas en -trommel:

Voor alle activiteiten is er een
verbandtas en -trommel aan-
wezig in "De Ketelvink".
Aanvullingen z.s.m. na gebruik
doorgeven aan de beheerder:
Ellen Geleedst
Dorpstraat 24
4111 KS Zoelmond
Telefoon: 0345 - 52 19 53

Inleveren vogelwaarnemingen:

e-mail: waarnemingen@nvwc.nl
Invulformulier te vinden op
www.nvwc.nl of via
de speciale bak in "De Ketelvink"

Vogelopvang:

Alle "wilde" zoogdieren en
vogels, die hulpbehoevend zijn
kunnen gebracht worden naar:

(tijdens kantooruren)
Kinderboerderij "de Heuvel"
Jan Kaper
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
Telefoon: 06 - 51 57 23 05

(Na kantooruren)

Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 01 35

Postadres Redactie De Hak-al:

Ellen Geleedst
Dorpstraat 24
4111 KS Zoelmond
Telefoon: 0345 - 52 19 53
e-mail:redactie@nvwc.nl

Indien deze Hak-al onbezorgbaar,
graag retour aan:

N.V.W.C.
Middelcoopstraat 1A
4102 CE Culemborg

mei

datum	rubriek	tijd	inhoud
3 mei.	kopij		kopij Hak-al
7 mei.	vogelwerkgroep	19:00 uur	Zouwe, moerasvogelexcursie
10 mei.	bestuur	20:00 uur	bestuursvergadering
11 mei.	plantenwerkgroep	19:00 uur	excursie Steenwaard
14 mei.	jeugd	19:30 uur	jeugdavond
15 mei.	plantenwerkgroep	navragen	excursie Moerputten
19-23 mei.	alle leden		Hemelvaartskamp

juni

datum	rubriek	tijd	inhoud
2 jun.	co rdinatoren	20:00 uur	co rdinatorenavond
4 jun.	jeugd	19:30 uur	jeugdavond
11 jun.	jeugd	19:30 uur	jeugdavond
12 jun.	insectenwerkgroep	navragen	excursie libellen (Linge)
14 jun.	bestuur	20:00 uur	bestuursvergadering
15 jun.	plantenwerkgroep	19:00 uur	excursie Steenwaard
18 jun.	jeugd	19:30 uur	jeugdavond
25 jun.	jeugd	19:30 uur	jeugdavond (slotavond)
29 jun.	plantenwerkgroep	19:00 uur	excursie Steenwaard

juli

datum	rubriek	tijd	inhoud
3 jul.	insectenwerkgroep	10:00 uur	insectenexcursie Lanxmeer
12 jul.	bestuur	20:00 uur	bestuursvergadering